

C/2023/1344

29.11.2023

ODPORÚČANIE RADY

z 27. novembra 2023,

týkajúce sa vypracovania rámcových podmienok sociálneho hospodárstva

(C/2023/1344)

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 292 v spojení s článkom 149 a článkom 153 ods. 1, písm. h) a j),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov ⁽¹⁾,

keďže:

- (1) V Európskom pilieri sociálnych práv (ďalej len „pilier“) vyhlásenom spoločne Európskym parlamentom, Radou a Komisiou 17. novembra 2017 ⁽²⁾ sú stanovené viaceré zásady na podporu spravodlivých a dobre fungujúcich trhov práce a systémov sociálneho zabezpečenia. Pilier zahŕňa prvú zásadu o práve na kvalitné a inkluzívne vzdelávanie, odbornú prípravu a celoživotné vzdelávanie, druhú zásadu o rodovej rovnosti, tretiu zásadu o rovnosti príležitostí, štvrtú zásadu o aktívnej podpore zamestnanosti, piatu zásadu o bezpečnom a adaptabilnom zamestnaní a zásady č. 11 a 16 až 20 o sociálnej ochrane a začleňovaní detí, osôb so zdravotným postihnutím a bezdomovcov a o prístupe k základným službám, zdravotnej starostlivosti a k dlhodobej starostlivosti.
- (2) V júni 2021 Európska rada v súlade s Portsčným vyhlásením privítala hlavné ciele EÚ na rok 2030 uvedené v Akčnom pláne na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv ⁽³⁾. Tieto ciele sú zamerané na dosiahnutie miery zamestnanosti na úrovni aspoň 78 % a na dosiahnutie toho, aby sa každoročne aspoň 60 % všetkých dospelých zúčastňovalo na odbornej príprave a aby aspoň o 15 miliónov menej ľudí bolo ohrozených chudobou alebo sociálnym vylúčením (z toho aspoň 5 miliónov detí). Členské štáty následne stanovili vnútroštátne ciele vo všetkých troch oblastiach, aby pomohli dosiahnuť tieto spoločné ciele.
- (3) Napriek pokroku, ktorý sa dosiahol za posledné desaťročie v oblasti znižovania chudoby a sociálneho vylúčenia, v roku 2021 zostalo naďalej ohrozených 95,4 milióna ľudí. Riziko chudoby sa zvýšilo u ľudí žijúcich v domácnostiach, kde (takmer) nikto nepracuje, pričom hĺbka a trvanie chudoby sa v mnohých členských štátoch zhoršili. Kľúčom k zmierneniu tohto problému je kvalitné a udržateľné zamestnanie. Sociálne hospodárstvo vďaka svojmu spôsobu fungovania, svojim činnostiam a cieľom, ktoré sleduje, zohráva kľúčovú úlohu pri zlepšovaní sociálneho začlenenia a rovnakého prístupu na trh práce. Prispieva teda k úspešnému vykonávaniu piliera.
- (4) Subjekty sociálneho hospodárstva môžu vytvárať a udržiavať kvalitné pracovné miesta; prispievajú k sociálnemu začleňovaniu znevýhodnených skupín, k ich začleňovaniu do trhu práce a k zaistovaniu rovnakých príležitostí pre všetkých. Je to v súlade s rámcom inkluzívnej obnovy, ako sa zdôrazňuje v usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov stanovených rozhodnutím Rady (EÚ) 2022/2296 ⁽⁴⁾. Subjekty sociálneho hospodárstva môžu stimulovať udržateľný hospodársky a priemyselný rozvoj a podporovať aktívne angažovanie sa občanov v spoločnosti. Takisto významne prispievajú k systémom sociálneho zabezpečenia Únie tým, že dopĺňajú verejné služby, oživujú vidiecke a vyludnené oblasti Únie a zohrávajú dôležitú úlohu v politike medzinárodného rozvoja.

⁽¹⁾ Stanovisko Výboru regiónov z 8. februára 2023 s názvom Vytváranie priaznivého prostredia pre sociálne hospodárstvo – miestne a regionálne hľadisko (CDR 5492/2022).

⁽²⁾ Ú. v. EÚ C 428, 13.12.2017, s. 10.

⁽³⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv (COM/2021/102 final/2).

⁽⁴⁾ Rozhodnutie Rady (EÚ) 2022/2296 z 21. novembra 2022 o usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov (Ú. v. EÚ L 304, 24.11.2022, s. 67).

- (5) Komisia prijala 9. decembra 2021 akčný plán pre sociálne hospodárstvo ⁽⁶⁾. Tento akčný plán prispieva k prioritě Komisie vybudovať „hospodárstvo, ktoré pracuje v prospech ľudí“ a je v súlade so závermi Rady z roku 2015 o podpore sociálneho hospodárstva ako kľúčovej hybnej sily hospodárskeho a sociálneho rozvoja v Európe ⁽⁶⁾. V uvedenom akčnom pláne Komisia predložila konkrétne opatrenia, ktoré sa majú vykonať na úrovni Únie aj na vnútroštátnej úrovni. Cieľom týchto opatrení je posilniť sociálne inovácie, podporiť rozvoj sociálneho hospodárstva a uvoľniť jeho sociálnu a hospodársku transformačnú silu. Opatrenia sa zameriavajú na vytváranie správnych podmienok pre prosperitu sociálneho hospodárstva, na vytváranie príležitostí pre začatie a rozširovanie činnosti subjektov sociálneho hospodárstva, medzi ktoré patria aj podniky a iné formy organizácií, a na zabezpečenie väčšej viditeľnosti sociálneho hospodárstva a jeho potenciálu. Európsky parlament privítal tento akčný plán vo svojom uznesení zo 6. júla 2022 ⁽⁷⁾.
- (6) Organizácia Spojených národov prijala 18. apríla 2023 rezolúciu o podpore sociálneho a solidárneho hospodárstva v záujme udržateľného rozvoja, v ktorej sa uvádza všeobecné vymedzenie sociálneho a solidárneho hospodárstva a plán na podporu rozvoja sociálneho a solidárneho hospodárstva na celosvetovej úrovni. Aj ďalšie medzinárodné organizácie prijali stratégie rozvoja sociálneho hospodárstva, ako je uznesenie o dôstojnej práci a sociálnom a solidárnom hospodárstve prijaté na 110. zasadnutí Medzinárodnej konferencie práce Medzinárodnej organizácie práce 10. júna 2022, a odporúčanie Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) o sociálnom a solidárnom hospodárstve a sociálnej inovácii, takisto prijaté 10. júna 2022.
- (7) Sociálne hospodárstvo, v niektorých členských štátoch označované aj ako solidárne hospodárstvo alebo sociálne a solidárne hospodárstvo, zahŕňa rôznorodú škálu subjektov s rôznymi obchodnými a organizačnými modelmi, ktoré uprednostňujú spoločenský účel, vrátane sociálnych a environmentálnych cieľov, pred ziskom. Subjekty sociálneho hospodárstva a ich vymedzenie sa môžu medzi členskými štátmi mierne líšiť, pričom môžu mať rôzne právne formy a štatúty, ako sú družstvá, vzájomné spoločnosti, združenia, nadácie a sociálne podniky. Zdieľajú spoločné zásady opätovného investovania všetkých alebo väčšiny svojich ziskov na dosiahnutie svojich sociálnych alebo environmentálnych cieľov a uplatňovania demokratického alebo participatívneho riadenia. Špecifická forma riadenia a správy zavedená subjektmi sociálneho hospodárstva sa líši podľa ich povahy, rozsahu a kontextu fungovania. Princíp demokratického alebo participatívneho riadenia tak nadobúda rôzne podoby, od priameho zapojenia členov do procesov riadenia až po reprezentatívne zapojenie členov alebo partnerov do samostatných funkcií riadenia a správy. Napríklad v družstvách, vzájomných spoločnostiach a združeniach má táto zásada často formu „jedna osoba, jeden hlas“. Rozhodovacie procesy, ktoré prebiehajú v subjektoch sociálneho hospodárstva, charakterizuje súbor systémov kontroly a vzťahov medzi rôznymi činiteľmi, ktorí sa na činnosti subjektu podieľajú, vrátane manažérov, partnerov, zamestnancov a príjemcov. Spojením týchto rôznych činiteľov podporujú subjekty sociálneho hospodárstva úsilie viacerých zainteresovaných strán, ktoré je sústredené na kultúru participácie, zodpovednosti a transparentnosti a zamerané na dosiahnutie spoločného cieľa.
- (8) Subjekty sociálneho hospodárstva sa často snažia vytvárať hospodárske príležitosti, ktoré podporujú sociálne začlenenie a integráciu znevýhodnených skupín do trhu práce vrátane osôb so zdravotným postihnutím a osôb s problémami duševného zdravia. Sociálne podniky zamerané na pracovnú integráciu sú typom sociálneho podniku, ktorý sa zameriava na pomoc týmto skupinám ľudí pri začleňovaní sa do spoločnosti a v práci, a to poskytovaním pracovných miest s rôznymi úrovňami požadovaných zručností a s inkluzívnymi a flexibilnými pracovnými podmienkami. Poskytovanie jazykovej podpory migrujúcim pracovníkom a prispôbené úlohy a pracovné prostredie pre osoby so zdravotným postihnutím im napríklad môže ponúknuť cestu vymania sa z chudoby a zo sociálneho vylúčenia. Tieto pracovné príležitosti môžu slúžiť ako odrazové mostíky do iných sektorov trhu práce, čo pomáha prekonávať prekážky v zamestnaní pre dlhodobo nezamestnaných a iných ľudí, ktorí majú ťažkosti s prístupom na trh práce.

⁽⁶⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom *Budovanie hospodárstva, ktoré pracuje v prospech ľudí: akčný plán pre sociálne hospodárstvo*, COM(2021) 778 final.

⁽⁶⁾ Pozrite dokument ST 15071/15.

⁽⁷⁾ Uznesenie Európskeho parlamentu zo 6. júla 2022 o akčnom pláne EÚ pre sociálne hospodárstvo [2021/2179(INI)].

- (9) Nové podniky v sociálnom hospodárstve môžu byť silným nástrojom na vytváranie pracovných miest a pozitívnych sociálnych zmien. Sociálne hospodárstvo môže pre niektoré nedostatočne zastúpené skupiny, ako sú ženy a mladí ľudia, poskytnúť príležitosti na vstup na trh práce alebo založenie sociálnych podnikov. Podľa Globálneho monitora súkromného podnikania sa odhaduje, že 55 % svetových sociálnych podnikateľov sú muži a 45 % sú ženy, pričom všeobecne v samostatnej zárobkovej činnosti prevyšujú muži ženy v pomere dva ku jednej. Podľa nedávneho prieskumu Eurobarometra o postojoch mladých ľudí k sociálnemu podnikaniu mladí ľudia oceňujú dôležitosť sociálnych a environmentálnych cieľov a participatívneho vedenia. Členské štáty by mohli zvážiť spôsoby, ako minimalizovať demotivačné faktory pre potenciálnych podnikateľov, ako napríklad zabezpečiť, aby si zachovali prístup k primeranej sociálnej ochrane. Niektoré členské štáty znížili príspevky na sociálne zabezpečenie ako stimul pre subjekty sociálneho hospodárstva pri nábore zamestnancov. Zabezpečenie podporného rámca na prevody podnikov na zamestnancov s cieľom vytvoriť zamestnanecké družstvá alebo iné relevantné modely sociálneho hospodárstva vlastnené zamestnancami môže byť takisto spôsobom, ako zabezpečiť pokračovanie malých a rodinných podnikov a zabrániť strate pracovných miest, napríklad v prípade reštrukturalizácie. Členské štáty by mohli takisto zaviesť opatrenia na uľahčenie prechodu bežných podnikov na subjekty sociálneho hospodárstva.
- (10) Subjekty sociálneho hospodárstva zároveň podporujú začlenenie mladých ľudí, najmä mladých ľudí, ktorí nie sú v procese vzdelávania, nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese odbornej prípravy. Poskytujú programy odbornej prípravy a rozvoja zručností a učňovskú prípravu uvedené v odporúčaní Rady z 15. marca 2018 týkajúcom sa európskeho rámca pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu⁽⁸⁾ a poskytujú aj pracovné príležitosti. Prispievajú preto k cieľom stanoveným v záruke pre mladých ľudí uvedenej v odporúčaní Rady z 30. októbra 2020 o moste k pracovným miestam – posilnení záruky pre mladých ľudí⁽⁹⁾ a v odporúčaní Rady zo 16. júna 2022 týkajúcom sa európskeho prístupu k mikrocertifikátom pre celoživotné vzdelávanie a zamestnateľnosť⁽¹⁰⁾. Subjekty sociálneho hospodárstva možno v tejto úlohe podporiť finančnými prostriedkami Únie, ako je program Európskeho sociálneho fondu plus zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057⁽¹¹⁾. Na tento účel sa v členských štátoch uskutočnili úspešné iniciatívy spolupráce medzi verejnými službami zamestnanosti a subjektmi sociálneho hospodárstva⁽¹²⁾. V rámci týchto iniciatív zohrávajú subjekty sociálneho hospodárstva dôležitú úlohu pri identifikácii ľudí, ktorí potrebujú pomoc, a pri vytváraní prispôbených plánov, ktoré týmto ľuďom pomôžu dosiahnuť sociálne a pracovné začlenenie vrátane odbornej prípravy a pracovných príležitostí.
- (11) Subjekty sociálneho hospodárstva môžu podporovať spravodlivé pracovné podmienky tým, že zapoja zamestnancov do svojho riadenia a rozhodovania. Pracovné podmienky zamestnancov možno zlepšiť podporou sociálneho dialógu v sociálnom hospodárstve. Členské štáty môžu posilňovať tento aspekt sociálneho hospodárstva, vychádzať z neho a využívať jeho know-how zapojením subjektov sociálneho hospodárstva do navrhovania a vykonávania aktívnych politík trhu práce⁽¹³⁾. Členské štáty môžu tiež preskúmať možnosti na uľahčenie účasti zamestnávateľov v oblasti sociálneho hospodárstva na sociálnom dialógu.
- (12) Sociálne hospodárstvo prispieva k stratégiám Únie rovnosti prijatými Komisiou, a to podporou sociálneho začlenenia znevýhodnených a nedostatočne zastúpených skupín napríklad prostredníctvom poskytovania sociálnych služieb a služieb starostlivosti (vrátane starostlivosti o deti, zdravotnej starostlivosti a dlhodobej starostlivosti), sociálneho bývania a podpory detí a mladých ľudí s osobitnými potrebami. Subjekty sociálneho hospodárstva pomáhajú znižovať nerovnosti, ako sú rozdiely v zamestnanosti žien a mužov, a to tak, že priamo zamestnávajú veľkú časť žien, ako aj poskytovaním služieb starostlivosti, ktoré umožňujú opatrovateľom, z ktorých väčšinu tvoria ženy, začleniť sa do trhu práce. Sociálne hospodárstvo ako dôležitý partner verejného sektora môže cenným spôsobom prispieť k navrhovaniu a poskytovaniu služieb rezidenčnej, domácej a komunitnej starostlivosti. Prostredníctvom partnerských iniciatív môžu verejné orgány a subjekty sociálneho hospodárstva poskytovať vysokokvalitné, prístupné a cenovo dostupné služby starostlivosti.

⁽⁸⁾ Ú. v. EÚ C 153, 2.5.2018, s. 1.

⁽⁹⁾ Ú. v. EÚ C 372, 4.11.2020, s. 1.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 10.

⁽¹¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1057 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Európsky sociálny fond plus (ESF+) a zrušuje nariadenie (EÚ) č. 1296/2013 (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 21).

⁽¹²⁾ Jedným z príkladov je belgická podpora poskytovaná pre „collectief maatwerk“, ktorá zahŕňa finančnú podporu sociálnym podnikom zameraným na pracovnú integráciu.

⁽¹³⁾ Jedným z príkladov je francúzska iniciatíva *Territoires Zéro Chômeurs de Longue Durée*, ktorej cieľom je bojovať proti dlhodobej nezamestnanosti zriadením neziskových organizácií v oblastiach s vysokou mierou dlhodobej nezamestnanosti, aby mohli zamestnávať miestnych obyvateľov na trvalý pracovný pomer, ktorí by vykonávali užitočné činnosti pre komunitu, ako je recyklácia, starostlivosť o deti a komunitné záhradníctvo. Podobné iniciatívy boli zavedené v Groningene v Holandsku a Marienthal v Rakúsku.

- (13) Systémy odborného vzdelávania a prípravy zohrávajú kľúčovú úlohu v tom, že ľudí vybavujú zručnosťami potrebnými na pracovisku, pre osobný rozvoj a pre občianstvo. Takisto pomáhajú zabezpečiť kvalifikovanú pracovnú silu, ktorá môže prispieť k spravodlivej dvojakej zelenej a digitálnej transformácii. Subjekty sociálneho hospodárstva poskytujú pracovné príležitosti, odbornú prípravu na pracovisku a programy učenia sa na pracovisku prispôbené potrebám jednotlivcov a miestneho hospodárstva. Majú potenciál pomôcť pri zavádzaní individuálnych vzdelávacích účtov ako možného prostriedku na dosiahnutie cieľov stanovených v odporúčaní Rady zo 16. júna 2022 týkajúcom sa individuálnych vzdelávacích účtov⁽¹⁴⁾. Subjekty sociálneho hospodárstva môžu takisto prispieť k odstráneniu súčasných digitálnych rodových rozdielov poskytovaním cielenej podpory, ktorá posilňuje digitálne zručnosti žien. Môžu preto prispieť k dosiahnutiu kvalifikovanej a prispôbivej pracovnej sily schopnej reagovať na zmeny na trhu práce, môžu potenciálne uľahčiť prechod zo zamestnania do zamestnania a zmierniť nedostatok pracovnej sily, čím prispievajú k celkovému hospodárskemu rastu. Členské štáty môžu tento potenciál využiť pri budovaní informovanosti pre oblasť zručností, uľahčovaní odbornej prípravy a navrhovaní učebných osnov.
- (14) Výzvy, ktoré predstavuje dvojaká transformácia a demografické zmeny, sa musia riešiť na regionálnej a miestnej úrovni, aby sa dosiahla hospodárska, sociálna a územná súdržnosť. Subjekty sociálneho hospodárstva vo všeobecnosti fungujú spôsobom zdola nahor, blízko ku komunitám, občanom a problémom, ktorým čelia, pričom často vystupujú ako sociálni inovátori a nachádzajú riešenia, ktoré možno rozšíriť alebo reprodukovať a ktoré prispievajú k systémovým zmenám. Sociálne hospodárstvo môže tiež prispieť k strategickej autonómii Únie vytváraním podnikov v strategických odvetviach, ktoré slúžia záujmom a potrebám miestnych komunít. Sociálne hospodárstvo by napríklad mohlo ponúkať príležitosti na zvyšovanie úrovne zručností pre pracovníkov s nízkou kvalifikáciou zo sektorov, ktoré prechádzajú veľkými zmenami, a poskytovať cenovo dostupné základné tovary skupinám s nízkymi príjmami. V odľahlých a vidieckych oblastiach s menšou ponukou zamestnania a vzdelávania môžu subjekty sociálneho hospodárstva poskytnúť veľmi potrebné príležitosti, vďaka čomu sa tieto regióny stanú atraktívnejšími. Rozvoj ekosystémov sociálneho hospodárstva Únie preto prispieva k zmierneniu dôsledkov starnutia obyvateľstva, vyľudňovania a iných demografických trendov, a k podpore miestneho hospodárskeho a priemyselného rozvoja, okrem iného aj vo vidieckych a odľahlých oblastiach a v najvzdialenejších regiónoch Únie, a to napríklad v oblasti poľnohospodárstva, výroby ekologických potravín a modrého hospodárstva.
- (15) Podpora miestneho rozvoja vedeného komunitou a priaznivých ekosystémov pre sociálne inovácie posilňuje sociálne hospodárstvo a je hybnou silou zmeny na klimaticky neutrálne hospodárstvo v súlade s Európskou zelenou dohodou⁽¹⁵⁾ a Priemyselným plánom Zelenej dohody⁽¹⁶⁾. Vzhľadom na dôležitú úlohu sociálneho hospodárstva pri rozvoji obehového hospodárstva, ako aj pri výrobe a distribúcii energie z obnoviteľných zdrojov pod vedením občanov, a to prostredníctvom družstiev na výrobu energie z obnoviteľných zdrojov, by sa navrhnutím prierezových a koherentných opatrení priemyselnej politiky v oblasti opätovného použitia, opravy a recyklácie mohol podporiť fungujúci trh s druhotnými surovinami, čím by sa optimalizoval prínos sociálneho hospodárstva k cieľom stanoveným v akčnom pláne pre obehové hospodárstvo⁽¹⁷⁾, a zároveň by sa mohla podporiť konkurencieschopnosť emisne neutrálneho priemyslu Únie. Subjekty sociálneho hospodárstva pôsobiace v digitálnej oblasti preukázali potenciál umožniť občanom a podnikom podieľať sa na inkluzívnej digitálnej transformácii zameranej na človeka a zohrávať aktívnu úlohu pri dosahovaní zámerov a cieľov politického programu Digitálne desaťročie do roku 2030 ustanoveného rozhodnutím Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2481⁽¹⁸⁾ a Európskym vyhlásením o digitálnych právach a zásadách v digitálnom desaťročí⁽¹⁹⁾. S cieľom zvýšiť odolnosť tejto dvojakej transformácie na zelenú a digitálnu spoločnosť Komisia v máji 2021 aktualizovala svoju priemyselnú stratégiu Únie. V stratégii sú stanovené výzvy, ktorým čelí 14 priemyselných ekosystémov vrátane ekosystému „proximitného a sociálneho hospodárstva“, pre ktoré sa spoločne vytvoril plán transformácie.
- (16) Aby sociálne hospodárstvo mohlo naplniť svoj potenciál pri podpore prístupu na trh práce, sociálne začlenenia, rozvoja zručností, územnej súdržnosti, hospodárskej demokracie, klimatickej neutrality a udržateľného hospodárskeho rozvoja, potrebuje podporný rámec. Keďže sociálne hospodárstvo môže existovať vo všetkých hospodárskych odvetviach a ovplyvňujú ho horizontálne a odvetvové politiky a ustanovenia, v podpornom rámci sa musia zohľadňovať jeho osobitosti a ďalšie prekážky, ktorým čelia subjekty sociálneho hospodárstva pri svojom rozvoji a ktoré obmedzujú ich možnosti pôsobiť popri bežných podnikoch. Subjekty sociálneho hospodárstva sa

⁽¹⁴⁾ Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 26.

⁽¹⁵⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Európska zelená dohoda (COM(2019) 640 final/2).

⁽¹⁶⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Európskej rade, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom *Priemyselný plán v kontexte Zelenej dohody určený pre vek emisnej neutrality*, (COM(2023) 62 final).

⁽¹⁷⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom *Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu* (COM(2020) 98 final).

⁽¹⁸⁾ Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2481 zo 14. decembra 2022, ktorým sa zriaďuje politický program digitálne desaťročie do roku 2030 (Ú. v. EÚ L 323, 19.12.2022, s. 4).

⁽¹⁹⁾ Európske vyhlásenie o digitálnych právach a zásadách v digitálnom desaťročí (COM(2022) 28 final).

nesnažia v prvom rade a predovšetkým maximalizovať efektívnosť a zisky, ale primárne sa snažia vytvárať pozitívne spoločenské výstupy. Potrebujú podporné opatrenia a priaznivé finančné, administratívne a právne prostredie, v ktorom sa zohľadňujú osobitosti ich obchodných modelov, pokiaľ ide o riadenie, rozdelenie zisku, pracovné podmienky a vplyv. Tieto opatrenia im umožňujú napríklad zamestnávať menej produktívnych pracovníkov alebo poskytovať sociálne služby za dostupné ceny. Na stanovenie podporných rámcov sú potrebné komplexné stratégie. Môže to zahŕňať prijatie regulačných opatrení alebo vykonávanie či úpravu politik a iniciatív na podporu prínosov sociálneho hospodárstva k sociálnym a environmentálnym cieľom a na posilnenie ich hospodárskej a priemyselnej hodnoty. V rámci týchto stratégií by sa mal sledovať pokrok iniciatív a mala by sa merať ich účinnosť, prípadne by sa mali vykonávať úpravy a zlepšenia, a v konečnom dôsledku by mali viesť k efektívnejším a účinnejším výsledkom sektora. Stratégie môže byť potrebné prijať na rôznych úrovniach verejnej správy (celoštátnej, regionálnej a miestnej) v závislosti od inštitucionálnej organizácie a kontextu v každom členskom štáte. Regióny, mestá a iné nižšie ako celoštátne úrovne by mohli prijať stratégie sociálneho hospodárstva, ktoré sú jasne prepojené s cieľmi a prioritami regionálneho rozvoja, čím sa maximalizujú vzájomné prínosy.

- (17) Pre úspešný rozvoj a vykonávanie stratégií sociálneho hospodárstva je nevyhnutné zapojiť zainteresované strany v oblasti sociálneho hospodárstva a uľahčovať účasť najzraniteľnejších osôb. Viacero členských štátov už vytvorilo skupiny na vysokej úrovni, ktoré podporujú dialóg medzi verejnými orgánmi a subjektmi sociálneho hospodárstva (napríklad francúzska Vysoká rada pre sociálne a solidárne hospodárstvo, španielska Rada pre rozvoj sociálneho hospodárstva, portugalská Národná rada pre sociálne hospodárstvo a talianska Národná rada pre tretí sektor). Reprezentatívne siete sociálneho hospodárstva môžu byť takisto platformou pre kolektívne akcie, môžu uľahčiť spoluprácu a výmenu informácií a vytvárať príležitosti na budovanie kapacít a partnerské učenie.
- (18) Pri umožňovaní zakladania a rozvoja subjektov sociálneho hospodárstva môže zohrávať dôležitú úlohu verejná finančná podpora. Subjekty sociálneho hospodárstva majú vo všeobecnosti väčšie ťažkosti s prístupom k finančným zdrojom ako iné podniky. Napriek niektorým zlepšeniam sa analýzou trhov financovania sociálnych podnikov napríklad odhalil pretrvávajúci nesúlad medzi ponukou a dopytom po financovaní pre sociálne podniky v Únii, a to z hľadiska prístupu k dlhovému financovaniu a z hľadiska vlastného kapitálu. Keďže subjekty sociálneho hospodárstva sa zameriavajú na vytváranie pozitívnych sociálnych alebo environmentálnych vplyvov a môžu svojim poskytovateľom finančných prostriedkov a vlastníkom rozdeľovať zisky len v obmedzenom rozsahu, ak vôbec, nie sú vo všeobecnosti vhodné pre investorov, ktorí hľadajú významné finančné výnosy. Podporné opatrenia dostupné na riešenie tohto problému bývajú nejednotné a značne sa líšia svojou účinnosťou. Opatrenia majú rôznu formu, od grantov a dotácií po poradenstvo a služby budovania kapacít, a často ich poskytujú inkubátory. Stále je tu teda veľký priestor na zlepšenie v poskytovaní individualizovaného financovania pre rôzne fázy životného cyklu subjektu sociálneho hospodárstva, pričom užitočná by mohla byť ďalšia podpora mobilizácie súkromného financovania a ďalšie doplnkové opatrenia na zlepšenie prístupu k financovaniu pre subjekty sociálneho hospodárstva. Jedným z takýchto prístupov je poskytnúť individuálnym sporiteľom alebo zamestnancom, ktorí sa zúčastňujú na dôchodkovom alebo sporiacom pláne financovanom zamestnávateľom, možnosť vybrať si plán sporenia, pri ktorom sa časť ich úspor investuje do sociálneho podniku ⁽²⁰⁾.
- (19) Únia poskytuje veľa možností financovania na podporu sociálneho hospodárstva. Financovanie poskytujú Európsky sociálny fond Plus, Európsky fond regionálneho rozvoja zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1058 ⁽²¹⁾, Fond na spravodlivú transformáciu zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056 ⁽²²⁾, Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 ⁽²³⁾, program pre jednotný trh zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/690 ⁽²⁴⁾, program InvestEU zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady

⁽²⁰⁾ Napríklad „Les Fonds Communs de Placement d'Entreprise solidaires“ vo Francúzsku.

⁽²¹⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1058 z 24. júna 2021 o Európskom fonde regionálneho rozvoja a Kohéznom fonde (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 60).

⁽²²⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Fond na spravodlivú transformáciu (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 1).

⁽²³⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 487).

⁽²⁴⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/690 z 28. apríla 2021, ktorým sa zriaďuje Program pre vnútorný trh, konkurencieschopnosť podnikov vrátane malých a stredných podnikov, oblasť rastlín, zvierat, potravín a krmív a európsku štatistiku (Program pre jednotný trh) a ktorým sa zrušujú nariadenia (EÚ) č. 99/2013, (EÚ) č. 1287/2013, (EÚ) č. 254/2014 a (EÚ) č. 652/2014 (Ú. v. EÚ L 153, 3.5.2021, s. 1).

(EÚ) 2021/523 ⁽²⁵⁾ a v príslušných prípadoch Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti zriadený nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 ⁽²⁶⁾.

Únia poskytuje aj poradenskú podporu prostredníctvom platformy *fi-compass* na navrhovanie finančných nástrojov v rámci fondov politiky súdržnosti. Členské štáty vrátane regionálnych a miestnych orgánov by mohli lepšie využiť tieto príležitosti prijatím osobitných opatrení pre sociálne hospodárstvo. Technická podpora ⁽²⁷⁾ je ďalším dostupným nástrojom Únie na zlepšenie schopnosti členských štátov navrhovať a vykonávať politiky na posilnenie sociálneho hospodárstva.

- (20) Poskytovanie tovarov a služieb a spolupráca s verejnými orgánmi aj bežnými podnikmi sú rozhodujúce pre rozvoj sociálneho hospodárstva, vytváranie príjmov a pomoc subjektom sociálneho hospodárstva v tom, aby sa stali finančne sebestačnými. Vďaka rozsahu flexibility podľa únijnych a vnútroštátnych pravidiel a stratégií v oblasti verejného obstarávania môžu verejní obstarávatelia využívať verejné obstarávanie strategickejším spôsobom tak, že stanovujú inovačné, ekologické a sociálne kritériá, čo v konečnom dôsledku prispeje k udržateľnejšiemu, inkluzívnejšiemu a konkurencieschopnejšiemu hospodárstvu. Väčšina zákaziek v rámci verejných obstarávaní sa však stále zadáva len na základe ceny. Keďže cieľom subjektov sociálneho hospodárstva je skôr poskytovanie spoločenských a kolektívnych prínosov než poskytovanie služieb za najnižšiu cenu, majú problém súťažiť v bežných procesoch verejného obstarávania, a to aj napriek skutočnosti, že môžu mať pre proces obstarávania širšiu pridanú hodnotu. Existuje aj priestor na zvýšenie schopnosti subjektov sociálneho hospodárstva podnikáť, a to aj prostredníctvom systematickejšieho začlenenia do hodnotových reťazcov bežných podnikov a partnerstva s nimi s cieľom spoločne sa uchádzať o verejné obstarávanie a vytvárať nové príležitosti na trhu.
- (21) Verejné orgány často nevyužívajú v plnej miere súčasný rozsah pravidiel štátnej pomoci na podporu sociálneho hospodárstva tam, kde samotný trh nie je schopný dosiahnuť uspokojivý prístup na trh práce a sociálne začlenenie, pričom sa obmedzujú na opatrenia pod všeobecnou hranicou pomoci *de minimis* a nevyužívajú možnosť zaviesť opatrenia podľa nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014 ⁽²⁸⁾ (všeobecné nariadenie o skupinových výnimkách), ako je regionálna pomoc, pomoc vo forme rizikového financovania a pomoc na prijímanie znevýhodnených pracovníkov. Pokiaľ ide o pomoc *de minimis*, v súčasnosti je obmedzená na 200 000 EUR počas troch rokov, platnosť súčasných pravidiel však uplynie 31. decembra 2023 a v súčasnosti prebieha ich revízia. Pravidlá Únie upravujúce služby všeobecného hospodárskeho záujmu takisto ponúkajú priestor na povoľovanie štátnej pomoci, no verejné orgány tieto možnosti často nevyužívajú v plnej miere, najmä pokiaľ ide o sociálne služby v oblasti pracovnej integrácie zraniteľných osôb. Je potrebné, aby verejné orgány najprv preskúmali, či sa opatrenie považuje za štátnu pomoc v zmysle článku 107 ods. 1 zmluvy.
- (22) Daňová politika môže takisto zohrávať významnú úlohu pri podpore sociálneho hospodárstva a zabezpečovaní toho, aby si subjekty sociálneho hospodárstva mohli dovoliť pôsobiť popri bežných podnikoch, čím sa vytvorí spravodlivejšie podnikateľské prostredie a zároveň prispeje k sociálnemu začleneniu a lepšiemu prístupu k zamestnaniu. Niekoľko členských štátov zaviedlo rámec zdaňovania, ktorým sa podporuje rozvoj sektora vrátane daňových stimulov prispôbených potrebám sociálneho hospodárstva, pričom sa uznáva jeho rozmanitosť a zabraňuje sa fragmentácii. Vo viacerých členských štátoch pretrvávajú administratívne prekážky, pokiaľ ide o verejnoprospešné dary poskytované cez hranice členských štátov. Dôkladne vypracované daňové stimuly pre dary verejnoprospešným subjektom sociálneho hospodárstva môžu stimulovať ich financovanie, a to aj cez hranice Únie v súlade so zásadou nediskriminácie stanovenou v zmluve. Zároveň sa pripomína, že na určitý tovar a služby, ktoré často dodávajú resp. poskytujú subjekty sociálneho hospodárstva, sa môže vzťahovať znížená sadzba DPH v súlade s článkom 98 a prílohou III k smernici Rady 2006/112/ES ⁽²⁹⁾.

⁽²⁵⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/523 z 24. marca 2021, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2015/1017 (Ú. v. EÚ L 107, 26.3.2021, s. 30).

⁽²⁶⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17).

⁽²⁷⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/240 z 10. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Nástroj technickej podpory (Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 1).

⁽²⁸⁾ Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 Zmluvy (Ú. v. EÚ L 187, 26.6.2014, s. 1).

⁽²⁹⁾ Smernica Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, 11.12.2006, s. 1).

- (23) Procesy merania a riadenia sociálneho vplyvu sú obzvlášť dôležité pre subjekty sociálneho hospodárstva, pretože im umožňujú pochopiť a komunikovať svoj vplyv a získať prístup k financovaniu založenému na vplyve. Meranie sociálneho vplyvu zahŕňa použitie metriky a nástrojov na meranie sociálneho vplyvu konkrétneho zásahu alebo iniciatívy. Riadenie sociálneho vplyvu zahŕňa budovanie systémov, procesov a schopností, ktoré organizácia potrebuje na proaktívne riadenie a zvyšovanie svojho vplyvu. Široká škála dostupných rámcov a nástrojov však môže byť výzvou, najmä pre subjekty s menšími zdrojmi. Monitorovanie sociálnych výsledkov verejných investícií umožňuje verejnú kontrolu, môže podporiť zdôvodnenie použitia peňazí daňovníkov na podporu subjektov alebo činností sociálneho hospodárstva a môže pomôcť predchádzať nadhodnocovaniu vplyvu (zveličovaniu vplyvu alebo klamlivým tvrdeniam o vplyve). V tomto ohľade by mohli byť užitočné prístupy k meraniu a riadeniu sociálneho vplyvu, ktoré sú dobre premyslené, primerané a prispôbené potrebám jednotlivých subjektov. Mali by byť založené na štandardných metódach a ukazovateľoch, ako aj na faktoroch, akými sú veľkosť, stupeň rozvoja a rôznorodosť subjektov. Prepojenie metód merania a riadenia sociálneho vplyvu s cieľmi OSN v oblasti udržateľného rozvoja môže poskytnúť užitočný rámec na preukázanie vplyvu.
- (24) Viditeľnosť a uznanie sociálneho hospodárstva na vnútroštátnej a regionálnej úrovni v Únii sa za posledné desaťročie zlepšili. Potenciál tohto sektora však v mnohých členských štátoch zostáva nevyužitý. Keďže v rozvoji sociálneho hospodárstva pretrvávajú v dôsledku nedostatočnej koordinácie a výmeny medzi členskými štátmi rozdiely, majú členské štáty jasnú príležitosť získať z učenia sa a zo zdieľania najlepších postupov úžitok. Medzi širokou verejnosťou je takisto obmedzená informovanosť o sociálnom hospodárstve a jeho pozitívnych prínosoch. Môže to brániť rozvoju podporných politík a trhových príležitostí pre sociálne hospodárstvo. Reguláciou a súčasne zabezpečením toho, aby nové právne predpisy splňali potreby subjektov sociálneho hospodárstva, možno zvýšiť informovanosť a poskytnúť týmto subjektom väčšiu legitimitu, čím sa uľahčí prístup k financovaniu a k trhom. Vnútroštátne verejné orgány a zainteresované strany spustili viacero iniciatív, ako sú špecifické právne formy, označenia a štatúty⁽³⁰⁾ pre sociálne hospodárstvo a rozsiahle komunikačné kampane na zlepšenie pochopenia sociálneho hospodárstva a na zvýšenie jeho viditeľnosti. Medzi ďalšie úspešné reformy patrí vytvorenie osobitných útvarov pre sociálne hospodárstvo na ministerstvách a posilnený dialóg medzi zainteresovanými stranami a verejnými orgánmi. Posilnenie viditeľnosti sociálneho hospodárstva je nevyhnutné v záujme plného uznania jeho pozitívneho vplyvu na spoločnosť, ako sa zdôrazňuje v akčnom pláne pre sociálne hospodárstvo, a to zriadením portálu pre sociálne hospodárstvo.
- (25) Presné údaje a štatistiky sú kľúčom k lepšiemu pochopeniu obchodných modelov sociálneho hospodárstva a k prijímaniu politických rozhodnutí založených na dôkazoch. Existuje však nedostatok spoľahlivých údajov o sociálnom hospodárstve vrátane údajov o jeho hospodárskej pridanej hodnote a výkonnosti. Existujúce údaje sú často neúplné a ťažko porovnateľné. Napríklad len niekoľko členských štátov rozšírilo svoje národné účtovné systémy na zber doplnujúcich údajov (ako pri satelitných účtoch) o sociálnom hospodárstve, a to napriek finančnej podpore, ktorá je k dispozícii z rozpočtu Únie. Sociálne hospodárstvo zvyčajne nie je zahrnuté v štruktúrálnej podnikovej štatistike, napríklad keď štatistika vychádza z ekonomických údajov generovaných podnikmi zameranými na dosiahnutie zisku a tradičné subjekty sociálneho hospodárstva sú zahrnuté len vo zvyškových kategóriách. Sprístupnením základnej štatistiky o veľkosti, pracovnej sile, rozvoji a výzvach sociálneho hospodárstva by už zavedené stratégie a opatrenia boli účinnejšie a prispôbené rôznym situáciám v sektore.
- (26) Zo všeobecnejšieho hľadiska môže mať podpora sociálneho hospodárstva zásadný význam pre dosiahnutie cieľov udržateľného rozvoja Organizácie Spojených národov,

PRIJALA TOTO ODPORÚČANIE:

CIEĽ

1. V súlade so zásadami piliera je cieľom tohto odporúčania podporiť prístup na trh práce a sociálne začlenenie usmerňovaním členských štátov pri presadzovaní podporných politických a regulačných rámcov pre sociálne hospodárstvo a opatrení, ktoré uľahčujú jeho rozvoj.

⁽³⁰⁾ Právne štatúty/kvalifikácie, niekedy uvádzané aj ako označenia, sa líšia od právnych foriem, pretože ich môžu prijať rôzne právne formy vrátane ziskových a neziskových organizácií.

Na dosiahnutie týchto cieľov sa členským štátom odporúča, aby v súlade s vnútroštátnymi právomocami a s ohľadom na vnútroštátne okolnosti spolupracovali so zainteresovanými stranami s cieľom uznať a podporiť prínosy sociálneho hospodárstva a stavať na nich.

2. Prostredníctvom podpory sociálneho hospodárstva sa týmto odporúčaním podporuje dosiahnutie troch hlavných cieľov Únie týkajúcich sa zamestnanosti, zručností a znižovania chudoby do roku 2030 v súlade s Akčným plánom na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv.
3. Podpora sociálneho hospodárstva sa tiež stimuluje spravodlivý a udržateľný sociálno-ekonomický a priemyselný rozvoj. Prispieva sa tým k Európskej zelenej dohode, hospodárskej demokracii, udržateľnému rozvoju, aktívnej účasti občanov a zlepšeniu sociálnej a územnej súdržnosti vo všetkých členských štátoch.

VYMEDZENIE POJMOV

4. Na účely tohto odporúčania sa pri zohľadnení existujúcich právnych rámcov členských štátov uplatňuje toto vymedzenie pojmov:
 - a) „sociálne hospodárstvo“ je spektrum súkromnoprávných subjektov, ktoré poskytujú tovar a služby svojim členom alebo spoločnosti a ktoré zahŕňajú organizačné formy, ako sú družstvá, vzájomné spoločnosti, združenia (vrátane charitatívnych organizácií), nadácie alebo sociálne podniky, ako aj iné právne formy, ktoré pôsobia v súlade s týmito kľúčovými zásadami a charakteristickými črtami:
 - i) prednosť majú ľudia a sociálne alebo environmentálne ciele pred ziskom,
 - ii) opätovné investovanie všetkých alebo väčšiny ziskov a prebytkov na účely ďalšieho sledovania svojich sociálnych alebo environmentálnych cieľov a vykonávania činností v záujme ich členov/používateľov („kolektívny záujem“) alebo spoločnosti ako celku („všeobecný záujem“) a
 - iii) demokratické alebo participatívne riadenie;
 - b) „sociálny podnik“ je súkromnoprávny subjekt, ktorý poskytuje tovar a služby na trhu podnikateľským spôsobom a v súlade so zásadami a charakteristickými črtami sociálneho hospodárstva, pričom dôvodom jeho obchodnej činnosti sú sociálne alebo environmentálne ciele. Sociálne podniky sa môžu zakladať v rôznych právnych formách;
 - c) „sociálna inovácia“ je činnosť, ktorá má z hľadiska svojich cieľov aj prostriedkov sociálny charakter, a to najmä činnosť, ktorá súvisí s vývojom a realizáciou nových myšlienok týkajúcich sa výrobkov, služieb, postupov a modelov a ktorá napĺňa sociálne potreby a zároveň vytvára nové sociálne vzťahy alebo spoluprácu medzi verejnými organizáciami, organizáciami občianskej spoločnosti alebo súkromnými organizáciami, čím je prospešná pre spoločnosť a zvyšuje jej schopnosť konať v zmysle vymedzenia v nariadení (EÚ) 2021/1057. Sociálne hospodárstvo je často hybnou silou sociálnej inovácie.

PODPORA PRÍSTUPU NA TRH PRÁCE A SOCIÁLNEHO ZAČLENENIA PROSTREDNÍCTVOM SOCIÁLNEHO HOSPODÁRSTVA

Prístup na trh práce

5. Členským štátom sa odporúča, aby uznali a podporovali osobitnú pridanú hodnotu sociálneho hospodárstva tým, že budú uľahčovať prístup na trh práce a podporovať kvalitné pracovné miesta pre všetkých a zároveň zlepšovať spravodlivé pracovné podmienky, bezpečnosť a zdravie pri práci, rovnosť a nediskrimináciu. To by sa malo uskutočňovať v rámci inkluzívneho rastu, ako sa zdôrazňuje v usmerneniach pre politiky zamestnanosti členských štátov z roku 2022, a v súlade s ich vnútroštátnymi okolnosťami, a to najmä:
 - a) vytváraním alebo podporou partnerských iniciatív, ktoré zapájajú subjekty sociálneho hospodárstva do navrhovania a vykonávania aktívnych politík trhu práce;
 - b) zabezpečením toho, aby verejné orgány poskytovali primeranú podporu subjektom sociálneho hospodárstva s cieľom lepšie začleniť do trhu práce ženy ako aj znevýhodnené osoby a iné nedostatočne zastúpené skupiny [ako sú dlhodobo nezamestnané osoby, osoby trpiace duševnými ochoreniami, neaktívne osoby, osoby s nízkou kvalifikáciou, osoby so zdravotným postihnutím, osoby s migrantským, menšinovým, rasovým alebo etnickým pôvodom (vrátane Rómov) a mladí a starší pracovníci], a to prostredníctvom:

- i) uznávania pracovných skúseností získaných v subjektoch sociálneho hospodárstva vrátane sociálnych podnikov zameraných na pracovnú integráciu, ktoré takýmto skupinám poskytujú zamestnanie a individualizovanú podporu,
- ii) opatrení na pomoc týmto skupinám ľudí pri príprave na zamestnanie prostredníctvom získania pracovných skúseností v sociálnych podnikoch na účely ich začlenenia do otvoreného trhu práce;
- c) podporou projektov spolupráce medzi verejnými službami zamestnanosti, miestnymi orgánmi, subjektmi sociálneho hospodárstva, poskytovateľmi vzdelávania a odbornej prípravy a bežnými podnikmi s cieľom ponúkať individualizované kariérové poradenstvo a príležitosti na vzdelávanie a odbornú prípravu pre mladých ľudí, ktorí nie sú v procese vzdelávania, nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese odbornej prípravy. Tieto príležitosti môžu zahŕňať učňovskú prípravu, programy intenzívnej praxe v danom povolání, osobné koučovanie a stretnutia s osobami, ktoré sú vzormi, pričom ich cieľom je uľahčiť začlenenie do trhu práce v súlade s posilnenou zárukou pre mladých ľudí;
- d) podporou podnikania v sociálnom hospodárstve, a to aj prostredníctvom startupov, ako prostriedku na podporu samostatnej zárobkovej činnosti a iných foriem zamestnania, rozvoj hospodárskej činnosti na miestnej úrovni a riešenie spoločenských výziev prostredníctvom inovačných a inkluzívnych obchodných modelov, pričom na dosiahnutie tohto cieľa môžu členské štáty napríklad:
 - i) zabezpečiť, aby podnikatelia v sociálnom hospodárstve mali prístup k sociálnej ochrane,
 - ii) zvážiť zavedenie stimulov na prijímanie nových zamestnancov,
 - iii) identifikovať, posúdiť a riešiť potenciálne administratívne nevýhody alebo prekážky pri zakladaní sociálneho podnikania,
 - iv) podporovať kultúru startupov v rámci sociálneho hospodárstva, rozvoj zručností pre startupy a vytvorenie rámcových podmienok priaznivých pre startupy, ako aj začlenenie modelov sociálneho hospodárstva ako relevantného nástroja do politík týkajúcich sa startupov;
- e) navrhovaním politík a prijímaním opatrení, ktorými sa rodová rovnosť podporuje a začleňuje do sociálneho hospodárstva, napríklad:
 - i) bojom proti diskriminačným sociálnym normám a stereotypom týkajúcim sa zručnosťí žien a mužov a proti podhodnocovaniu práce žien,
 - ii) poskytovaním individualizovanej podpory na posilnenie postavenia žien znížením rodových rozdielov v zamestnanosti zabezpečením rovnosti vo vedení, ako aj rovnakej odmeny za rovnakú prácu alebo prácu rovnakej hodnoty,
 - iii) poskytovaním prístupu k programom koučovania a mentorstva pre ženy, ktoré majú v úmysle stať sa sociálnymi podnikateľkami a líderkami v sociálnom hospodárstve;
- f) zabezpečením podporného rámca, pokiaľ ide o prevody podnikov na zamestnancov, aby sa vytvárali zamestnanecké družstvá a iné relevantné právne formy sociálneho hospodárstva s cieľom zabrániť strate pracovných miest a chrániť hospodársku činnosť pri súčasnom poskytovaní sprievodných služieb a informácií o pravdepodobných nákladoch a prínosoch prevodov podnikov na zamestnancov;
- g) spoluprácou so subjektmi sociálneho hospodárstva s cieľom umožniť väčšiemu počtu osôb so zdravotným postihnutím zapojiť sa do trhu práce, napríklad vývojom asistenčných technológií;
- h) podporou sociálneho dialógu v sociálnom hospodárstve s cieľom zabezpečiť spravodlivé pracovné podmienky vrátane spravodlivých miezd, pri súčasnom rešpektovaní autonómie sociálnych partnerov;
- i) uznaním osobitných demokratických postupov, ktoré sú v rámci subjektov sociálneho hospodárstva vytvorené.

Sociálne začlenenie

6. Členským štátom sa berúc do úvahy rôzne vnútroštátne kontexty odporúča, aby uznali a podporovali úlohu sociálneho hospodárstva pri poskytovaní prístupných a vysokokvalitných sociálnych služieb a služieb starostlivosti a bývania, a to aj so zreteľom na znevýhodnené skupiny, v úzkej spolupráci s verejne dostupnými sociálnymi službami. Môže to zahŕňať napríklad:
 - a) spoluprácu so subjektmi sociálneho hospodárstva v rámci ich príslušných oblastí činnosti pri zriaďovaní a poskytovaní služieb všeobecného záujmu;
 - b) zapojenie subjektov sociálneho hospodárstva do navrhovania a poskytovania sociálnych služieb a služieb starostlivosti zameraných na ľudí, a to aj pre staršie osoby, ako sa zdôrazňuje v európskej stratégii v oblasti starostlivosti;

- c) spoluprácu so subjektmi sociálneho hospodárstva pri navrhovaní a poskytovaní starostlivosti a podpory pre deti a mladých ľudí vrátane detí zo znevýhodnených skupín v súlade s Európskou zárukou pre deti ustanovenou v odporúčaní Rady (EÚ) 2021/1004 ⁽³¹⁾ a stratégiou Únie v oblasti práv dieťaťa ⁽³²⁾.

Zručnosti

7. Členským štátom sa odporúča, aby podporovali odbornú prípravu a rozvoj zručností pre sociálne hospodárstvo, a to najmä:
- a) využitím existujúcej informovanosti pre oblasť zručností sledujúc pritom potreby hospodárstva a bežného trhu práce s cieľom pochopiť, ako môže sociálne hospodárstvo prispieť k ponuke kvalifikovanej pracovnej sily a zmierniť nedostatok pracovnej sily;
 - b) uľahčením vzdelávania, odbornej prípravy a získania a rozvoja zručností v sociálnom hospodárstve:
 - i) uskutočňovaním výmen v oblasti vzdelávania medzi subjektmi sociálneho hospodárstva, vzdelávacími organizáciami a bežnými spoločnosťami s cieľom zlepšiť manažérske, podnikateľské a pracovné zručnosti potrebné pre digitálnu a zelenú transformáciu (vrátane zručností v oblasti obehovosti a opráv a digitálnych zručností),
 - ii) rekvalifikáciou a zvyšovaním kvalifikácie celoživotne sa vzdelávajúcich osôb vrátane žien a znevýhodnených skupín ľudí a pomocou pri ich prechode na otvorený trh práce v súlade s európskym prístupom k mikrocertifikátom pre celoživotné vzdelávanie a zamestnateľnosť, ako aj inými opatreniami v súlade s vnútroštátnymi špecifikami,
 - iii) zahrnutím odbornej prípravy v oblasti sociálneho hospodárstva alebo poskytovanej sociálnym hospodárstvom do zoznamu odbornej prípravy, ktorý môže byť vo vhodných prípadoch zahrnutý do individuálnych vzdelávacích účtov ⁽³³⁾, ako aj iných existujúcich iniciatív na vnútroštátnej úrovni,
 - iv) podporou príležitostí odbornej prípravy pre pracovníkov, aby mohli potenciálne pokračovať v kariére v rámci sociálneho hospodárstva, napríklad prostredníctvom prispôbených poradenských programov a programov odbornej prípravy založených na zásadách vzdelávania v záujme udržateľného rozvoja;
 - c) vytvorením osobitných systémov učňovskej prípravy v sociálnom hospodárstve, ktoré podporujú mladých ľudí, najmä ľudí, ktorí nie sú v procese vzdelávania, nie sú zamestnaní, ani nie sú v procese odbornej prípravy, s cieľom zvýšiť ich kvalifikáciu a pripraviť ich na trh práce a umožniť sociálnemu hospodárstvu rozvíjať talenty v tomto sektore v súlade s európskym rámcom pre kvalitnú a účinnú učňovskú prípravu;
 - d) podporou začleňovania zručností v oblasti sociálneho hospodárstva a sociálneho podnikania do vzdelávania a odbornej prípravy na všetkých úrovniach vzdelávania, najmä do kurzov podnikania a podnikateľského vzdelávania, ako napríklad podporou subjektov sociálneho hospodárstva vedených študentmi, vrátane študentských družstiev, ako vzdelávacej príležitosti, ako aj poskytovaním prístupu k programom koučovania a mentorstva pre subjekty sociálneho hospodárstva a pre sociálnych podnikateľov;
 - e) vytváraním národných kompetenčných centier pre odbornú prípravu v oblasti sociálneho hospodárstva a zapájaním sa do nadnárodných iniciatív, ktoré uľahčujú prístup k špecializovaným programom v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy pre sociálne hospodárstvo, napríklad prostredníctvom spolupráce s poskytovateľmi odborného vzdelávania a prípravy pôsobiacimi v rámci etablovaných orgánov, ako sú napr. centrá excelentnosti odborného vzdelávania a prípravy uvedené v odporúčaní Rady z 24. novembra 2020 týkajúcom sa odborného vzdelávania a prípravy pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť ⁽³⁴⁾.

Sociálna inovácia a udržateľný hospodársky rozvoj

8. Členským štátom sa odporúča, aby posilnili podpornú úlohu, ktorú pri podpore sociálnych inovácií a kľúčových sektorov miestneho rozvoja a zamestnanosti zohrávajú subjekty sociálneho hospodárstva. Možno to dosiahnuť:

⁽³¹⁾ Ú. v. EÚ L 223, 22.6.2021, s. 14.

⁽³²⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov s názvom Stratégia EÚ v oblasti práv dieťaťa (COM(2021) 142 final).

⁽³³⁾ Odporúčanie Rady zo 16. júna 2022 týkajúce sa individuálnych vzdelávacích účtov 2022/C 243/03 (Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 26).

⁽³⁴⁾ Ú. v. EÚ C 417, 2.12.2020, s. 1.

- a) podporou ekosystému priaznivého pre sociálne inovácie a inovácie orientované na miestne potreby, a to uľahčením iniciatív spolupráce a partnerstva medzi subjektmi sociálneho a obehového hospodárstva, bežnými podnikmi, poskytovateľmi financií, miestnymi samosprávami a inými zainteresovanými stranami. Možno to realizovať napríklad:
 - i) vytvorením alebo podporou centier sociálnych inovácií alebo klastrov sociálnych a ekologických inovácií navrhnutých tak, aby vyhovovali miestnym potrebám a testovali spoločné riešenia,
 - ii) zapojením subjektov sociálneho hospodárstva do miestneho rozvoja vedeného komunitou, a to aj využitím dostupných finančných nástrojov Únie,
 - iii) prostredníctvom spolupráce s národnými a regionálnymi kompetenčnými centrami pre sociálne inovácie s cieľom vybudovať siete, posilniť kapacity a synergie, zdôrazniť efektívnosť a vyvinúť základné nástroje a metódy na stimuláciu sociálnych inovácií;
- b) zabezpečením prepojenia politiky v oblasti sociálneho hospodárstva s priemyselnou politikou a prechodom na digitálne, klimaticky neutrálne a obehové hospodárstvo, napríklad prepojením centier technologickej a sociálnej inovácie, a podporou sociálneho hospodárstva ako prostriedku na posilnenie spravodlivosti a akceptovania transformácie verejnosťou vzhľadom na jeho orientáciu na spoločenské ciele a skutočnosť, že sociálne hospodárstvo má korene v miestnych komunitách;
- c) prispôbením regulačných rámcov na podporu subjektov sociálneho hospodárstva v obehovom hospodárstve, napríklad zabezpečením toho, že sú zavedené správne stimuly pre podniky, aby tieto mohli darovať nepredaný a vrátený tovar subjektom sociálneho hospodárstva, ktoré môžu tento tovar opraviť a opätovne použiť namiesto jeho zničenia, a pre jednotlivcov, aby mohli darovať použitý tovar, zabezpečením prístupu subjektov sociálneho hospodárstva k toku odpadu, ich zapojením do stratégií na predchádzanie vzniku odpadu a udelením oprávnení pre potravinové banky alebo ich nabádaním na zber prebytkov potravín;
- d) podporou miestneho rozvoja a územnej súdržnosti prostredníctvom komunitných iniciatív a ekosystémov sociálneho hospodárstva, napríklad energetických spoločenstiev, podporou riešení v oblasti zdieľanej mobility, digitálnych platformových družstiev, poskytovania starostlivosti, cenovo dostupného a komunitného bývania, poľnohospodárskych družstiev a miestnych krátkych potravinových reťazcov a trhov, aby mali občania prístup k miestnym výrobkom a službám;
- e) posilnením prístupu subjektov sociálneho hospodárstva k digitálnym nástrojom a novým technológiám, ako sú otvorený zdrojový kód, blockchain a technológia distribuovanej databázy transakcií, veľké dáta (big data) alebo umelá inteligencia, a nabádaním verejných orgánov, aby podporovali vývoj softvéru s otvoreným zdrojovým kódom v spolupráci so sociálnym hospodárstvom a inými príslušnými zainteresovanými stranami;
- f) podporou začlenenia subjektov sociálneho hospodárstva do miestneho a regionálneho rozvoja prostredníctvom ich integrácie do existujúcich ekosystémov na podporu podnikania a inovácií.

VYTVORENIE PODPORNÝCH RÁMCOV PRE SOCIÁLNE HOSPODÁRSTVO

9. Členským štátom sa odporúča, aby vytvorili politické a regulačné rámce, ktoré umožňujú fungovanie sociálneho hospodárstva a podporujú ho. Na tento účel sa vyzývajú, aby navrhli a zaviedli komplexné stratégie, v rámci ktorých sa uznáva a stimuluje sociálne hospodárstvo, alebo aby v tomto smere prispôbili už existujúce stratégie alebo iné politické iniciatívy, a to v súlade s týmto odporúčaním, akčným plánom Únie pre sociálne hospodárstvo a inými politickými usmerneniami Únie.
10. Členským štátom sa odporúča, aby zaviedli mechanizmy na konzultácie a dialóg medzi verejnými orgánmi a organizáciami zastupujúcimi sociálne hospodárstvo. Môže to zahŕňať vytváranie skupín na vysokej úrovni a podporu vzniku a rozvoja reprezentatívnych sietí sociálneho hospodárstva.
11. V stratégiách alebo iných politických iniciatívach uvedených v bode 9 by členské štáty mali zohľadniť základné zásady, charakteristické črty a rozsah sociálneho hospodárstva a uznať, že môžu mať rôzne právne formy a štatúty a sú špecifické pre rôzne vnútroštátne, regionálne a miestne zákony a postupy. V tejto súvislosti sa členským štátom pri rozvíjaní sociálneho hospodárstva odporúča posilniť spoluprácu s miestnymi a regionálnymi orgánmi.

12. Členským štátom sa odporúča investovať do rozvoja povedomia o sociálnom hospodárstve u verejných činiteľov a orgánov, a to prostredníctvom programov v oblasti odbornej prípravy a nadnárodných alebo medziregionálnych iniciatív na budovanie kapacít vrátane iniciatív v rámci programu Interreg Europe stanoveného nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1059 ⁽³⁵⁾. Iniciatívy by sa mali zamerať na partnerské učenie a na výmenu osvedčených postupov s osobitným dôrazom na podporu spolupráce medzi regionálnymi a miestnymi orgánmi, ako aj zainteresovanými stranami pôsobiacimi v oblasti sociálneho hospodárstva. Komisia túto prácu podporí, ako je opísané v bode 23 písm. a) podbode iii) tohto odporúčania.
13. Členským štátom sa odporúča, aby vo vhodných prípadoch posilnili postavenie sociálneho hospodárstva vo svojich medzinárodných politikách spolupráce a rozvoja a aby zintenzívnili svoju podporu subjektom sociálneho hospodárstva v rozvojových krajinách.

Prístup k verejnému a súkromnému financovaniu

14. Členským štátom sa odporúča, aby vytvorili priaznivé prostredie pre sociálne financovanie na vnútroštátnej, regionálnej a miestnej úrovni, a to najmä:
- a) mapovaním štruktúr financovania subjektov sociálneho hospodárstva, finančných sprostredkovateľov a podporných organizácií a posúdením ich potrieb a účinnosti existujúcich podporných systémov;
 - b) uľahčením prístupu subjektov sociálneho hospodárstva k financovaniu v správnom štádiu svojho rozvoja, ktoré je prispôbené ich potrebám, vrátane grantov a iných dotácií, kapitálového alebo kvázi kapitálového financovania pre ranú a začiatočnú fázu ich životného cyklu, alebo dlhového, kapitálového financovania, kvázi kapitálového alebo mezanínového financovania počas fázy rozširovania podniku, ako aj inovačných systémov financovania, ako sú verejno-súkromné partnerstvá, platformy kolektívneho financovania a kombinácie rôznych typov finančných nástrojov alebo grantov a finančných nástrojov;
 - c) podporou prístupu retailových investorov k udržateľným obchodným modelom, sektorom, výrobkom a službám, ktoré sú poháňané alebo podporované sociálnym hospodárstvom;
 - d) hodnotením kritérií prístupu k programom verejného financovania vrátane tých, ktoré sú zamerané na bežné podniky, aby sa zabránilo tomu, že sa nimi budú pre subjekty sociálneho hospodárstva vytvárať nepríjemné prekážky;
 - e) mobilizáciou súkromného financovania sprístupnením systémov verejných záruk v súlade s pravidlami štátnej pomoci, ak je to potrebné, s cieľom povzbudiť špecializovaných a bežných poskytovateľov finančných prostriedkov k financovaniu subjektov sociálneho hospodárstva;
 - f) zvyšovaním informovanosti o osobitných charakteristikách a potrebách subjektov sociálneho hospodárstva s cieľom zlepšiť schopnosť bežných súkromných poskytovateľov finančných prostriedkov ponúkať individualizovanú finančnú podporu;
 - g) uľahčením prístupu k rozvoju podnikania a podpore investičnej pripravenosti pre subjekty sociálneho hospodárstva počas celého ich životného cyklu, napríklad prostredníctvom systémov podpory zvyšovania informovanosti pre bežné podnikateľské inkubátory, akcelerátory a iné podporné organizácie s cieľom rozšíriť ich podporu na subjekty sociálneho hospodárstva vrátane príležitostí na budovanie kapacít pre manažérov subjektov sociálneho hospodárstva;
 - h) ponúkaním vyhradenej finančnej podpory a budovania kapacít na uľahčenie prevodu podnikov na zamestnancov prostredníctvom družstiev a iných príslušných foriem sociálneho hospodárstva pri súčasnom poskytovaní sprievodných služieb a informácií pracovníkom o ich potenciálnych nákladoch a prínosoch;
 - i) ponúkaním systémov, ktoré zvyšujú dostupnosť finančných prostriedkov pre subjekty sociálneho hospodárstva, napríklad poskytovanie možnosti voľby pre individuálnych sporiteľov alebo zamestnancov, ktorí sa zúčastňujú na dôchodkových alebo sporiacich plánoch financovaných zamestnávateľom, zvoliť si plán, pri ktorom sa časť investuje do sociálneho podniku;
 - j) čo najlepším využitím finančných prostriedkov dostupných v rámci fondov politiky súdržnosti, vrátane Európskeho sociálneho fondu plus (ESF+), ako aj cez zložky v zodpovednosti členských štátov v rámci Programu InvestEU, Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a iných medzinárodných, vnútroštátnych a regionálnych zdrojov prostredníctvom opatrení a iniciatív navrhnutých osobitne pre subjekty sociálneho hospodárstva;

⁽³⁵⁾ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1059 z 24. júna 2021 o osobitných ustanoveniach týkajúcich sa cieľa Európska územná spolupráca (Interreg) podporovaného z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a vonkajších finančných nástrojov (Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 94).

- k) využívaním poradenských služieb platformy fi-compass o finančných nástrojoch v rámci zdieľaného riadenia Únie na rozvoj návratných finančných nástrojov v rámci fondov politiky súdržnosti.

Prístup na trhy a verejné obstarávanie

15. Členským štátom sa odporúča, aby povzbudzovali svojich verejných obstarávateľov k strategickým nákupom tovaru a služieb a k úsiliu o dosahovanie sociálnych cieľov, a to aj s prihliadnutím na sociálnu inováciu a environmentálne ciele. Na tento účel sa nabádajú, aby v plnej miere využívali nástroje dostupné v rámci pravidiel Únie v oblasti verejného obstarávania vrátane nástrojov na organizáciu určitých služieb, známych ako služby poskytované osobám a služby všeobecného záujmu, prostredníctvom osobitného režimu inšpirovaného zásadou solidarity. Podpora využívania sociálne zodpovedných a inovačných riešení vo verejnom obstarávaní môže zahŕňať rôzne typy politických nástrojov vrátane:
- a) prijatia politických usmernení a stratégií v oblasti obstarávania, a to vrátane možných oficiálnych cieľov, ktoré budú podporované zo strany vedenia a v súvislosti s ktorými sa prijímú záväzky počínajúc od politickej úrovne až po kľúčových tvorcov rozhodnutí a správcov rozpočtu;
 - b) poskytovania usmernení na vhodnej administratívnej úrovni (úrovniah) s cieľom uľahčiť prístup subjektov sociálneho hospodárstva k verejnému obstarávaniu;
 - c) zvyšovania povedomia o pridanej hodnote sociálne zodpovedného verejného obstarávania medzi verejnými obstarávateľmi a podnikmi a sprístupnenia odborných znalostí verejným obstarávateľom a subjektom sociálneho hospodárstva;
 - d) povzbudzovania verejných obstarávateľov k tomu, aby v súťažných podkladoch odkazovali na konkrétne povinnosti vyplývajúce zo sociálneho a pracovného práva a kolektívnych zmlúv, ako aj na sociálne a environmentálne kritériá, ktoré sa na obstarávanie ⁽³⁶⁾ vzťahujú, žiadali uchádzačov, aby potvrdili ich dodržiavanie, a zaviedli monitorovacie opatrenia;
 - e) podporovania štruktúrovaného, transparentného a nediskriminačného dialógu so sociálnym hospodárstvom a inými zainteresovanými stranami s cieľom navrhnúť stratégiu sociálne zodpovedného verejného obstarávania.
16. Členským štátom sa tiež odporúča, aby povzbudzovali svojich verejných obstarávateľov k tomu, aby lepšie využívali flexibilné ustanovenia existujúceho právneho rámca Únie s cieľom pomôcť subjektom sociálneho hospodárstva v prístupe na trh, napríklad:
- a) podporou dialógu o trhu, najmä uskutočňovaním transparentných a inkluzívnych predbežných trhových konzultácií s cieľovým okruhom potenciálnych dodávateľov;
 - b) vyhradením zmlúv pre sociálne podniky zamerané na pracovnú integráciu alebo pre prevádzkovateľov, ktorí zamestnávajú aspoň 30 % osôb so zdravotným postihnutím alebo znevýhodnených pracovníkov v súlade s článkom 24 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/23/EÚ ⁽³⁷⁾, článkami 20 a 77 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ ⁽³⁸⁾ a článkami 38 a 94 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ ⁽³⁹⁾;
 - c) stanovením primeraných a inkluzívnych kritérií účasti, ktoré umožnia malým a inovačným sociálnym podnikom uchádzať sa o zákazky;
 - d) odklonom od logiky najnižšej ceny, t. j. používaním sociálnych kritérií na vyhodnotenie ponúk v súlade s pravidlom „ekonomicky najvýhodnejšej ponuky“ a so sociálnymi zmluvnými doložkami a stanovením výkonnostných alebo funkčných požiadaviek v rôznych fázach postupov obstarávania vrátane technických špecifikácií;

⁽³⁶⁾ Článok 30 ods. 3 smernice 2014/23/EÚ, článok 18 ods. 2 smernice 2014/24/EÚ a článok 36 ods. 2 smernice 2014/25/EÚ.

⁽³⁷⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/23/EÚ z 26. februára 2014 o udeľovaní koncesíí (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 1).

⁽³⁸⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/24/EÚ z 26. februára 2014 o verejnom obstarávaní a o zrušení smernice 2004/18/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 65).

⁽³⁹⁾ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/25/EÚ z 26. februára 2014 o obstarávaní vykonávanom subjektmi pôsobiacimi v odvetviach vodného hospodárstva, energetiky, dopravy a poštových služieb a o zrušení smernice 2004/17/ES (Ú. v. EÚ L 94, 28.3.2014, s. 243).

- e) rozdelením zákaziek na časti v súlade s článkom 46 smernice 2014/24/EÚ a článkom 65 smernice 2014/25/EÚ, a to aj s ohľadom na uľahčenie spolupráce medzi bežnými podnikateľskými subjektmi a subjektmi sociálneho hospodárstva, a používaním zjednodušených režimov, najmä na sociálne a iné osobitné služby, aby bol proces pre subjekty sociálneho hospodárstva prístupnejší;
 - f) požadovaním osobitných označení v technických špecifikáciách, kritériách na vyhodnotenie ponúk alebo podmienkach plnenia zákazky, keď majú v úmysle nadobúdať práce, tovar alebo služby s osobitnými sociálnymi alebo environmentálnymi charakteristikami, v súlade s článkom 43 smernice 2014/24/EÚ a článkom 61 smernice 2014/25/EÚ.
17. Na pomoc subjektom sociálneho hospodárstva rozšíriť ich dosah sa členským štátom odporúča, aby podporovali spoluprácu medzi subjektmi sociálneho hospodárstva a bežnými podnikmi, a to najmä:
- a) zvyšovaním informovanosti o sociálnej pridanej hodnote propagáciou osvedčených postupov, ktoré povzbudzujú bežné podniky v tom, aby zapájali sociálne podniky do svojich dlhodobých dodávateľských a hodnotových reťazcov, a spotrebiteľov, aby nakupovali tovar alebo služby vyrobené subjektmi sociálneho hospodárstva, známe aj ako „sociálne nakupovanie“;
 - b) zintenzívnením poskytovania mentorských služieb, služieb vyhľadávania partnerov a sprostredkovateľských služieb s cieľom pomôcť subjektom sociálneho hospodárstva rozvíjať dlhodobé partnerstvá so širšou podnikateľskou komunitou;
 - c) presadzovaním a podporou zamestnancov sociálnych podnikov zameraných na pracovnú integráciu, aby spolupracovali s bežnými podnikmi s cieľom získať skúsenosti na otvorenom trhu práce;
 - d) pomocou subjektom sociálneho hospodárstva a podnikateľom čo najlepšie využívať nové technológie na prístup k súkromným trhom prostredníctvom online platforiem založených na sociálnom hospodárstve, priestorov spolupráce a digitálnych spoločných statkov.

Štátna pomoc

18. Vždy, keď podporné opatrenie pre sociálne hospodárstvo predstavuje štátnu pomoc, a pri súčasnom dodržiavaní platných pravidiel, sa členským štátom odporúča, aby čo najlepšie využili rozsah pravidiel štátnej pomoci na podporu sociálneho hospodárstva, ako sa stanovuje v nariadení (EÚ) č. 651/2014, v pravidlách o službách všeobecného hospodárskeho záujmu a v pravidle *de minimis*:
- a) použitím nariadenia (EÚ) č. 651/2014, najmä:
 - i) zväznením investičnej pomoci pre malé a stredné podniky (ďalej len „MSP“), napríklad na nákup aktív v sociálnej infraštruktúre v súlade s článkom 17 nariadenia (EÚ) č. 651/2014 a nábádaním k použitiu regionálnej investičnej pomoci pre podporované oblasti v súlade s článkom 14 uvedeného nariadenia,
 - ii) čo najlepším využitím ustanovení umožňujúcich pomoc vo forme rizikového financovania pre MSP v súlade s článkami 21 a 21a nariadenia (EÚ) č. 651/2014, napríklad zriadením investičných fondov s účasťou súkromných investorov, ktorými sa majú osobitne podporiť sociálne podniky, vrátane preskúmania udelenia daňových stimulov pre nezávislých súkromných investorov, ktorí sú fyzickými osobami poskytujúcimi rizikové financovanie priamo alebo nepriamo oprávneným podnikom,
 - iii) zväznením pomoci na začatie podnikateľskej činnosti, ktorá malým, nekótovaným a mladým podnikom umožní získať rôzne nástroje pomoci, ako sú napríklad zvýhodnené pôžičky, záruky so zvýhodnenými prémiami alebo granty v súlade s článkom 22 nariadenia (EÚ) č. 651/2014,
 - iv) investovaním do ľudí prostredníctvom prijatia systémov pomoci na opätovné začlenenie znevýhodnených alebo značne znevýhodnených pracovníkov do trhu práce v súlade s článkami 32 a 35 nariadenia (EÚ) č. 651/2014,

- v) uľahčením úplného začlenenia pracovníkov so zdravotným postihnutím do všetkých typov podnikov s podporou osobitných dotácií vrátane mzdových dotácií pre podniky v súlade s článkami 33 a 34 nariadenia (EÚ) č. 651/2014,
 - vi) podporou výstavby alebo modernizácie miestnej infraštruktúry, ktorá môže zahŕňať miestnu sociálnu infraštruktúru, a to poskytnutím pomoci na pokrytie rozdielu medzi investičnými nákladmi a prevádzkovým ziskom investície v súlade s článkom 56 nariadenia (EÚ) č. 651/2014,
 - vii) zvážením pomoci na inováciu procesov a organizácie pre všetky typy podnikov vrátane subjektov sociálneho hospodárstva a startupov, v záujme vývoja technológií; ako aj pomoc inovačným väčším podnikom na spoluprácu so subjektmi sociálneho hospodárstva, ak sú MSP, v súlade s článkom 29 nariadenia (EÚ) č. 651/2014,
 - viii) podporou úspešnej digitálnej a zelenej transformácie využitím dostupných možností v súlade s článkami 25 až 28 a článkom 36 nariadenia (EÚ) č. 651/2014;
- b) preskúmaním v súlade s platnými pravidlami štátnej pomoci, ktoré služby poskytované subjektmi sociálneho hospodárstva by sa mohli vymedziť a financovať ako služby všeobecného hospodárskeho záujmu, napríklad v oblasti pracovnej integrácie zraniteľných osôb, sociálneho bývania alebo v oblasti zdravotníckych a sociálnych služieb, ako je starostlivosť o deti, starostlivosť o starších ľudí alebo osoby so zdravotným postihnutím; pričom kompenzácia za služby, ktoré zodpovedajú sociálnym potrebám, môže byť dokonca za určitých podmienok oslobodená od oznamovacej povinnosti bez ohľadu na výšku prijatej kompenzácie podľa rozhodnutia Komisie 2012/21/EÚ⁽⁴⁰⁾;
- c) využitím dostupného rozsahu na poskytovanie transparentných súm pomoci *de minimis* a pri zohľadnení toho, že v prípade subjektov, ktorým boli zverené služby všeobecného hospodárskeho záujmu, sa uplatňuje vyššia prahová hodnota.

Zdaňovanie

19. Bez toho, aby boli dotknuté pravidlá štátnej pomoci, sa členským štátom odporúča, aby zvážili opatrenia s cieľom:

- a) zabezpečiť, aby daňové systémy nebránili rozvoju sociálneho hospodárstva, a posúdiť, či daňové systémy dostatočne podporujú jeho rozvoj;
- b) vypracovať daňové stimuly pre sociálne hospodárstvo, ak ešte neboli poskytnuté, v súlade s ich cieľmi sociálnej politiky a súčasnými postupmi v členských štátoch a v súlade s právom Únie, ktoré môžu zahŕňať:
 - i) oslobodenie od dane z príjmov právnických osôb z nerozdelených ziskov subjektov sociálneho hospodárstva,
 - ii) stimuly v oblasti dane z príjmov vo forme odpočtov alebo daňových úľav poskytovaných súkromným alebo inštitucionálnym darcom alebo systém asigñácie dane, podľa ktorého môžu daňoví poplatníci oznámiť svojmu daňovému úradu stanovené percento svojej daňovej povinnosti, ktoré sa má prideliť verejnoprospešným subjektom,
 - iii) oslobodenie od dane z dávok v nezamestnanosti prijímaných ako jednorazová platba na uľahčenie prevodu podnikov na zamestnanecké družstvá;
- c) preskúmať daňové zaťaženie subjektov sociálneho hospodárstva a podľa možnosti ho znížiť;
- d) uľahčovať na praktickej úrovni dodržiavanie predpisov pre verejnoprospešné cezhraničné dary na účely zdaňovania, napríklad vydaním štandardizovaného formulára prijímajúceho subjektu so sídlom v inom členskom štáte o výške daru, v ktorom sa identifikuje príjemca aj darca;
- e) zabezpečiť, aby sa subjekty sociálneho hospodárstva nevyužívali na účely daňových únikov, vyhýbania sa daňovým povinnostiam, agresívneho daňového plánovania alebo prania špinavých peňazí, a zároveň zabezpečiť účinnosť a primeranosť súvisiacich administratívnych postupov.

⁽⁴⁰⁾ Rozhodnutie Komisie z 20. decembra 2011 o uplatňovaní článku 106 ods. 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na štátnu pomoc vo forme náhrady za služby vo verejnom záujme udeľovanej niektorým podnikom povereným poskytovaním služieb všeobecného hospodárskeho záujmu (Ú. v. EÚ L 7, 11.1.2012, s. 3).

Meranie a riadenie sociálneho vplyvu

20. V súlade s iniciatívami Komisie uvedenými v bode 23 písm. a) podbode v) sa členským štátom odporúča, aby v spolupráci so subjektmi sociálneho hospodárstva a zastupiteľskými organizáciami podporovali zavádzanie postupov merania vplyvu a riadenia vplyvu, a to najmä:
- a) začlenením postupov a metodík v oblasti merania a riadenia sociálneho vplyvu do vnútroštátnych politických rámcov a programov spojených so sociálnym hospodárstvom;
 - b) poskytovaním individualizovanej podpory založenej na osvedčených postupoch s cieľom pomôcť subjektom sociálneho hospodárstva prijať jednoduché a praktické metódy v oblasti merania a riadenia vplyvu, ktoré zlepšujú ich výsledky, preukazujú ich sociálny vplyv a uľahčujú prístup k financovaniu založenému na vplyve;
 - c) nabádaním subjektov sociálneho hospodárstva k tomu, aby merali svoj vplyv budovaním kapacít prostredníctvom vyčleneného nákladovo efektívneho financovania a aby časť verejných peňazí, ktoré prijímajú (granty alebo zmluvy), použili na meranie svojho sociálneho vplyvu.

Viditeľnosť a uznanie

21. Členským štátom sa odporúča, aby zvyšovali informovanosť o sociálnom hospodárstve a o tom, ako prispieva k dosahovaniu sociálnych a environmentálnych cieľov, a to najmä:
- a) zvážením vytvorenia alebo prispôbenia osobitných právnych foriem, právnych štatútov, označení alebo systémov certifikácie pre sociálne hospodárstvo na základe posúdení ich potenciálnej pridanej hodnoty a zvážením možného dobrovoľného vzájomného uznávania označení a certifikácií používaných v iných členských štátoch. Takéto posúdenia by mali byť zamerané na rozsah, v akom môžu zlepšiť pochopenie sociálneho hospodárstva a podporiť jeho rozvoj poskytnutím prístupu k osobitným výhodám, ako je flexibilita v konkrétnych postupoch verejnej súťaže/obstarávania. Komisia bude túto prácu podporovať, ako je opísané v bode 23 písm. a) podbode vi);
 - b) podporou komunikačných kampaní a podujatí na zvyšovanie informovanosti o sociálnom hospodárstve, a to aj pre mladšie generácie, v spolupráci s príslušnými úrovňami verejnej správy a inými inštitúciami (napr. univerzitami);
 - c) šírením úspešných pilotných iniciatív a osvedčených postupov pod vedením subjektov sociálneho hospodárstva, podporou opatrení na opakovanie a rozšírenie týchto osvedčených postupov prostredníctvom sietí sociálneho hospodárstva a verejnej komunikácie.
22. Členským štátom sa odporúča monitorovať vývoj a výkonnosť sociálneho hospodárstva stimulovaním výskumu a zhromažďovaním štatistických údajov a kvantitatívnych a kvalitatívnych údajov nákladovo efektívnym spôsobom, a to najmä:
- a) maximálnym využitím dostupnej podpory Komisie i) na rozšírenie ich národných účtovných systémov na zber doplňujúcich a porovnateľných údajov (satelitné účty); a ii) na prispôbenie kľúčových zisťovaní v domácnostiach (ako je zisťovanie pracovných síl a zisťovania, ktoré sa začleňujú do EU-SILC) na zber informácií o účasti v sociálnom hospodárstve vrátane rozčlenených údajov o pohlaví a veku (a ak je to možné aj v iných členeniach) s cieľom pochopiť vplyv sociálneho hospodárstva na vytváranie pracovných miest;
 - b) nabádaním k spolupráci pri vytváraní štatistiky medzi verejnými orgánmi, výskumnými organizáciami a sociálnym hospodárstvom a zároveň rozšírením rozsahu zdrojov informácií, ako sú registre, administratívne údaje, prieskumy a sčítanie ľudu, aby sa zbierali presné údaje;
 - c) podporou akademického a nezávislého výskumu tém v oblasti sociálneho hospodárstva, a to aj prostredníctvom spolupráce medzi akademickou obcou, verejnými orgánmi a sociálnym hospodárstvom.

PODPORA ÚNIE

23. Rada víta zámer Komisie podporiť vykonávanie tohto odporúčania spoluprácou s členskými štátmi na vytvorení podporných politických a regulačných rámcov pre sociálne hospodárstvo. To zahŕňa najmä:
- a) vykonávanie iniciatív oznámených v akčnom pláne pre sociálne hospodárstvo, medzi ktoré patrí:
 - i) spustenie a udržiavanie portálu EÚ pre sociálne hospodárstvo, priameho kontaktného miesta pre zainteresované strany v oblasti sociálneho hospodárstva, kde môžu nájsť informácie o finančných prostriedkoch Únie, politikách, sieťach/platformách a iniciatívach vrátane budovania kapacít,

- ii) uverejňovanie analýz existujúcich daňových rámcov pre sociálne hospodárstvo v členských štátoch, analýz daňového zaobchádzania s cezhraničnými verejnoprospešnými darmi a analýz zásady nediskriminácie,
- iii) uľahčenie možností partnerského učenia pre verejných činiteľov na témy súvisiace so sociálnym hospodárstvom organizovaním webinárov a seminárov. Tieto podujatia by mohli byť založené na mapovaní a zhromažďovaní a výmene osvedčených postupov v rôznych oblastiach politiky dôležitých pre sociálne hospodárstvo, čo by účastníkom umožnilo zdieľať vedomosti a identifikovať úspešné stratégie alebo relevantné politické iniciatívy. Tieto podujatia by mohli slúžiť aj ako príležitosť na pravidelnú výmenu osvedčených postupov a partnerské učenie medzi koordinátormi sociálneho hospodárstva z členských štátov,
- iv) cieleň zber kvalitatívnych a kvantitatívnych dôkazov o fungovaní a štruktúre sociálneho hospodárstva v členských štátoch vrátane podpory výskumu v rámci pracovného programu Horizont Európa na roky 2023 – 2024 ⁽⁴¹⁾,
- v) podpora rozvoja merania a riadenia sociálneho vplyvu mapovaním a preskúmaním existujúcich postupov vrátane toho, ako spĺňajú potreby a kapacity subjektov sociálneho hospodárstva, aby sa zlepšilo ich pochopenie a uľahčilo sa ich prijatie ⁽⁴²⁾. Táto práca sa bude vykonávať v úzkej konzultácii so zainteresovanými stranami a jej cieľom bude vypracovať jednoduché štandardné metodiky pre subjekty sociálneho hospodárstva na posúdenie a preukázanie ich sociálneho vplyvu,
- vi) vypracovanie štúdie o vnútroštátnych systémoch označovania a certifikácie v oblasti sociálneho hospodárstva, ktorou sa zmapujú súčasné iniciatívy, identifikujú sa osvedčené postupy, spoločné charakteristické črty a kritériá a ktorá členským štátom poskytne spoločný prístup a usmernenia, pričom cieľom je dobrovoľné vzájomné uznávanie;
- vii) ponuka technickej podpory členským štátom v súvislosti s reformami zameranými na oživenie sociálneho hospodárstva, a to na dvojstrannom aj mnohostrannom základe,
- viii) podpora nadnárodnej spolupráce v oblasti sociálnych inovácií prostredníctvom Európskeho kompetenčného centra pre sociálnu inováciu, Európskej súťaže sociálnych inovácií a budúcej siete sociálnych podnikateľov a inovátorov podporovaných v rámci programu pre jednotný trh,
- ix) podpora spoločného vykonávania trajektórie transformácie pre priemyselný ekosystém proximálneho a sociálneho hospodárstva ⁽⁴³⁾ zbieraním príslužobov zainteresovaných strán a uľahčovaním spolupráce v oblasti zelenej a digitálnej transformácie medzi zainteresovanými stranami v ekosystéme,
- x) pokračovanie v zlepšovaní prístupu sociálnych podnikov a iných subjektov sociálneho hospodárstva k financovaniu, napríklad prostredníctvom finančných produktov v rámci programu InvestEU,
- xi) využívanie sociálne zodpovedných postupov verejného obstarávania v rámci postupov Komisie týkajúcich sa verejného obstarávania,
- xii) prevádzkovanie Akadémie pre politiku podnikania mladých ľudí, ktorá podporuje podnikanie mladých ľudí vrátane podnikania žien a sociálnych podnikateľov, a to prostredníctvom spolupráce s tvorcami politik na vnútroštátnej úrovni a sieťami pre podnikanie mladých ľudí,
- xiii) vypracovanie štúdie, v ktorej sa preskúma, či dostupné dôkazy odôvodňujú zjednodušenie pravidiel týkajúcich sa pomoci pre prístup sociálnych podnikov k financovaniu a pomoci na prijímanie znevýhodnených alebo značne znevýhodnených pracovníkov, ako sa stanovuje v nariadení (EÚ) č. 651/2014,
- xiv) zhodnotenie vykonávania plánu;

⁽⁴¹⁾ Vykonávacie rozhodnutie Komisie o prijatí pracovného programu na roky 2023 – 2024 v rámci osobitného programu na vykonávanie programu Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie a o jeho financovaní (COM(2022) 7550).

⁽⁴²⁾ Komisia spolu s OECD zverejní správu, v ktorej sa identifikujú a rozoberú individualizované prístupy, ktoré sú už preverené subjektmi sociálneho hospodárstva v Európe, pričom sa zameria na ich účel, rozsah a hlavné charakteristické črty, so znázornením osvedčených postupov.

⁽⁴³⁾ Správa „Trajektória transformácie pre proximálne a sociálne hospodárstvo“.

- b) monitorovanie a posudzovanie vykonávania tohto odporúčania;
- c) prípravu správy o hodnotení opatrení prijatých v reakcii na toto odporúčanie, ktorá bude vychádzať zo správ členských štátov uvedených v bode 27, aj v spolupráci s príslušnými expertnými skupinami Komisie pre sociálne hospodárstvo a sociálne podniky, ktorá sa predloží na diskusiu Výboru pre zamestnanosť a Výboru pre sociálnu ochranu.

VYKONÁVANIE, MONITOROVANIE A HODNOTENIE

- 24. Členským štátom sa s prihliadnutím na vnútroštátne okolnosti odporúča, aby do 24 mesiacov od prijatia tohto odporúčania buď prijali alebo aktualizovali svoje stratégie v oblasti sociálneho hospodárstva, alebo aby začlenili sociálne hospodárstvo do príslušných stratégií alebo iných politických iniciatív.
- 25. V súlade s cieľmi tohto odporúčania sa členským štátom odporúča, aby preskúmali a v príslušných prípadoch zlepšili svoje administratívne a inštitucionálne štruktúry na všetkých úrovniach riadenia, napríklad zväzím:
 - a) vytvorenia „jednotného kontaktného miesta“ na poskytovanie optimalizovanej a pohodlnej podpory subjektom sociálneho hospodárstva v oblastiach, ako je prístup k financovaniu a iná podpora;
 - b) zriadenia celoštátnych, miestnych alebo regionálnych kontaktných miest pre sociálne hospodárstvo, ktoré plnia úlohu vyslancov sociálneho hospodárstva a propagujú sektor, poskytujú partnerskú podporu, uľahčujú prístup k finančným prostriedkom Únie a k vnútroštátnym finančným prostriedkom a spolupracujú s vnútroštátnymi a regionálnymi orgánmi spravujúcimi finančné prostriedky Únie;
 - c) vymenovania koordinátorov pre sociálne hospodárstvo vo vnútroštátnych verejných inštitúciách. Títo koordinátori by mali mať jasný mandát a jasne stanovené povinnosti a dostatočné zdroje na umožnenie efektívnej koordinácie a monitorovania tohto odporúčania a na zabezpečenie konzistentnosti pri tvorbe politiky naprieč rezortmi vlády a s inštitúciami Únie.
- 26. Členským štátom sa odporúča, aby na vnútroštátnej úrovni monitorovali a hodnotili kroky podniknuté na dosiahnutie cieľov uvedených v tomto odporúčaní, a to aj prostredníctvom pravidelného dialógu s regionálnymi a miestnymi orgánmi a subjektmi sociálneho hospodárstva alebo zastupiteľskými organizáciami s cieľom poskytovať im informácie a poradenstvo a sprevádzať ich pri hodnotení, monitorovaní a vykonávaní ich stratégií v oblasti sociálneho hospodárstva alebo iných relevantných politických iniciatív súvisiacich so sociálnym hospodárstvom.
- 27. Členským štátom sa odporúča, aby predložili Komisii správu o svojom pokroku vo vykonávaní tohto odporúčania najneskôr štyri roky po jeho prijatí a potom opäť po piatich rokoch. S cieľom obmedziť administratívne zaťaženie by sa pri podávaní správ mali čo najlepšie využívať existujúce nástroje a zohľadňovať vnútroštátne okolnosti.

V Bruseli 27. novembra 2023

Za Radu
predsedníčka
Y. DÍAZ PÉREZ